

KNOESTER VAN DER HUT & ALBERTS

A D V O C A T E N

Job Knoester

TBS- en strafrechtadvocaat. Staat met zijn kantoor ongeveer 25% van alle TBS-gestelden in Nederland bij. Voorzitter van de Vereniging van TBS Advocaten. Collegelid bij het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen.

Politici die onvoldoende kennis hebben van tbs en vandaaruit kritiek leveren zorgen voor meer gevaar in de samenleving.

Anton: ruim 25 jaar in TBS. Delict: aanranding. Geen verkrachting. Dreigende verbale uitingen en betasting over de kleding.

John: 15 jaar in TBS wegens een tasjesroof zonder letsel bij het slachtoffer.

Hans: 28 jaar in TBS wegens brandstichting. Niemand had letsel.

TBS wordt niet alleen opgelegd aan (kinder)verkrachters en moordenaars. "De TBS-gestelde" bestaat niet. Er zijn veel verschillen. Cijfers tonen al jaren dat mensen na TBS 3 tot 4 keer minder in herhaling vallen in **ernstige delicten** dan mensen die onbehandeld de gevangenis verlaten. Meer dan 80% van de gevangenis-populatie heeft een (persoonlijkheids)stoornis. TBS maakt ons veiliger. U kunt beter wonen naast een ex-TBS-gestelde dan naast een ex-gedetineerde die een ernstig delict pleegde.

In de periode 2000 – 2012 was er veel kritiek op TBS. De balans was zoek en beveiliging drong behandeling naar de achtergrond. Het aantal TBS-opleggingen daalde fors. WODC-onderzoek wees uit dat dat niet alleen kwam doordat advocaten in die tijd verdachten adviseerden niet mee te werken aan gedragskundig onderzoek. Ook rechters werden kritischer en legden minder TBS op. Vanaf 2012 werd een verbetering ingezet door initiatieven als de werkcongressen van Lunteren en de Taskforce behandelduurverkorting TBS. Sinds 2017 nam het aantal TBS-opleggingen fors toe. 2017 was een jaar dat de irrationaliteit van gedachten in de samenleving - ook van politici - blootlegde. In de eerste helft van dat jaar werd een tbs-gestelde opgepakt voor de dubbele hotelmoord in Arnhem. Nederland was boos op TBS. Stellingen werden de wereld in geslingerd als dat Nederland een proeftuin zou zijn voor tbs-gestelden. In de tweede helft van 2017 was Nederland boos omdat de man die Anne Faber om het leven had gebracht voor eerdere verkrachtingen juist geen TBS had gekregen. Nu werd TBS gezien als de oplossing die Anne Faber zou hebben gered.

Als je als politicus veiligheid hoog in het vaandel hebt staan, moet je zuinig op TBS zijn. TBS verdient verdediging, juist op kritieke momenten. Dat betekent dat beseft moet worden dat verlop verdediging behoeft. Verlop is geen pleziertje of recht voor een tbs-gestelde. Verlop is een onmisbaar onderdeel van het succes van de behandeling en daarmee de veiligheid van de samenleving. Een tbs-gestelde wordt eerst in de kliniek behandeld. Als iemand eraan toe is en het veilig wordt geacht zal men met kleine stapjes een langdurig verloftraject doorlopen. Er zijn landen die geprobeerd hebben mensen met ernstige psychische problemen te behandelen zonder verlop om ze daarna terug te laten keren in de samenleving. De recidivecijfers bleken dan vergelijkbaar slecht als die met mensen die onbehandeld uit de gevangenis komen.

Natuurlijk is een kritische houding op zijn plaats. Als zich een incident heeft voorgedaan is het noodzakelijk dat elke keer onderzoek wordt gedaan. Als dat leidt tot de conclusie dat verbetering of aanscherping nodig is moet dat gebeuren. Tegelijkertijd moet worden geaccepteerd dat 100% garantie nooit kan worden gegeven. In tbs-klinieken wordt zo goed als mogelijk ingeschat wat de

KNOESTER VAN DER HUT & ALBERTS

A D V O C A T E N

risico's zijn om incidenten zo laag mogelijk te houden, maar menselijk gedrag is nu eenmaal nooit 100% te voorspellen.

Juist vanuit het belang van veiligheid in de samenleving moet van de politiek een langetermijnvisie worden verwacht. Hoewel TBS in die zin een prachtig systeem is dat het ons land veiliger maakt zijn ook problemen te duiden. Hiervan benoem ik er drie. In 2018 publiceerde de Vereniging van TBS Advocaten een manifest met een aantal verbeterpunten die ook vandaag de dag – helaas - nog actueel zijn. De gedachte achter het manifest is dat verbetering van TBS-stelsel leidt tot minder verzet tegen meewerken aan onderzoek naar de psyche van verdachten. In de praktijk heb ik – mijn kantoor vertegenwoordigt 25% van alle TBS-gestelden - dat de afgelopen jaren ook al zien gebeuren, maar het lijkt weer te kantelen. De nu te noemen problemen dragen bij aan die in beweging zijnde negatieve kanteling.

Een groot probleem is al jarenlang een personeelstekort. Daaraan is de politiek mede debet. De opstelling van media en politici draagt bij aan boosheid in de samenleving als het gaat om TBS. Als ik in TBS-klinieken spreek met personeel vertellen zij niet meer op feestjes of in de kroeg te durven vertellen waar zij werken. Het is door beeldvorming eenvoudigweg moeilijk om mensen bereid te krijgen een mooie, maar moeilijke en verantwoordelijke baan in een TBS-kliniek te willen hebben.

Een ander groot probleem is de in-, door- en uitstroom van tbs-gestelden. Dat komt mede door financiering in de GGZ. GGZ-instellingen hebben liever patiënten met niet al te zware problematiek nu dat lucratiever is. Instellingen hebben liever geen TBS-gestelde uit angst voor de kritiek als er zich een incident voordoet. Burgemeesters hebben liever geen TBS-gestelde in hun gemeente. En vlak de politiek niet uit. In 2013 besloot de toenmalige staatssecretaris drie TBS-klinieken te sluiten, ondanks dat professionals uit de TBS-veld aangaven dat dat onverstandig was. Het aantal tbs-opleggingen over de langere termijn fluctueert. Door de sluiting van deze klinieken waren er minder plekken en gekwalificeerd personeel uit genoemde klinieken ging andere dingen doen waardoor kennis en ervaring voor TBS verloren is gegaan.

Een derde probleem is dat TBS-gestelden niet een in regelgeving verankerd podium hebben om zaken aan de orde te stellen over de inhoud van de behandeling. Men kan men niet tussentijds de invulling van die maatregel laten toetsen. Mensen die korter hun vrijheid kwijt zijn – denk aan ISD of de reguliere GGZ - hebben die mogelijkheid wel. Sinds een jaar of 10 zijn er in TBS zorgconferenties die volgens een recent onderzoek van het WODC effectief zijn. Tijdens zorgconferenties wordt in gesprek met een groot aantal partijen onderzocht of impasses kunnen worden doorbroken en of en zo ja, wat de voortgang zou kunnen zijn. Het Ministerie ziet duidelijk meerwaarde van het fysiek zien van de TBS-gestelde over wie beslissingen worden genomen. In zorgconferenties worden oplossingen voor capaciteitsproblemen gezien. Veel TBS-gestelden blijken niet op de goede plek te zitten en men ontdekt wat wel de goede plek kan zijn. Zorgconferenties zijn echter niet in regelgeving neergelegd. Zorgconferenties zijn niet voor alle gevallen geschikt. De figuur van de zorgconferentie moet in regelgeving worden verankerd. Daarnaast dient de TBS-gestelde - net als mensen die tot ISD zijn veroordeeld - een mogelijkheid te hebben om op gemotiveerde wijze een tussentijdse toets aan te vragen. Een verzoek dat voor beroep vatbaar dient te zijn.